

Перехресні стежки (стисло)

Іван Франко

Розділ 1

У галицьке місто приїхав молодий адвокат доктор Євгеній Рафалович, у якого сьогодні успішно закінчилась судова справа. Він допоміг селянам звільнитися від відповідальності за участь у аграрному бунті, і тепер вони мають змогу виграти спірне пасовисько.

Він ішов по вулиці і раптом почув крик, який вивів його з рівноваги. Це був підстаркуватий панок Валеріан Стальський "...середнього росту підстаркуватий панок з коротко остриженим ріденьким волоссям, рудими, сивавими вусами, одягнений у чорний витертий сурдут", якого Євгеній ніяк не міг пригадати.

Виявилось, що це його колишній домашній інструктор у другому класі гімназії. Той розповів про свою кар'єру, що вже п'ятнадцять років він служить "офіціалом при помічній уряді", "має під собою регістратуру", а до того десять років відслужив у війську і дістав місце канцеляриста при суді. Потім Стальський дізнався, що Євгеній не жонатий, шукає місце, де можна поїсти і порадив йому ресторацію "Під Чорного орла", запропонував пообідати разом.

Розділ 2

Коли Стальський розмовляв з кельнером, доктор Рафалович стояв на веранді і намагався згадати образ колишнього вчителя. Хоча відтоді, як він його востаннє бачив минуло двадцять п'ять років, феноменальна пам'ять Рафальського допомогла за декілька хвилин все пригадати.

Він жахнувся від тих спогадів, адже Стальський був поганим вчителем та ще й часто застосовував фізичну силу. Згадав він ще одну дрібницю, яка найбільше його характеризує. Якось у Стальського зникла ковбаса і він з'ясував, що її вкрав кіт. За це він жорстоко і безпощадно п'ять днів катував бідолашну тварину доки він не помер.

Євгеній відчув різку огиду і антипатію до цього чоловіка і ніяк не міг зрозуміти, чому той захотів з ним потоваришувати.

Розділ 3

Колишні знайомі замовили собі обід. Стальський почав розхвалювати Євгенія як хорошого учня і розповів, що читав у газеті "Народна часопись" про те, що Рафалович одержав у Львівському університеті ступінь доктора прав. Євгенію ця розмова була неприємна і він звернув розмову на іншу тему про справи в суді. Після довгих балачок він захотів швидше піти додому від набридливого Стальського, який розповів про свою дружину, з якою живе вже десять років.

Розділ 4

Напступного дня вранці до Рафаловича завітав Стальський. Він запропонував йому оглянути будинок, який Євгеній міг би орендувати. Йдучи дорогою до помешкання він зустрів високу, струнку жінку з лицем, заслоненим чорним вельоном. Її хода навіяла

спогад про щось таке знайоме і вмить змусила його серце битися частіше.

Розділ 5

Згодом Рафалович переконався у тому, що Стальський казав правду про те, що в місті всі все про всіх знають. Він змушений був відвідати всю місцеву знать: президента суду, старосту, податкового інспектора, руського священника, учителів гімназії, колег-адвокатів. Усі вони знали, що він найкращий адвокат, тому й хотіли потоваришувати з ним собі на користь.

Розділ 6

Несхожим на інші був лише візит до бурмістра — "галицький жид", який був учасником польського повстання 1863 р. "Рессельберг хоч жид, але порядний чоловік" — говорили про нього люди. Там він зустрів маршалка Брикальського — діди́ча, проти якого він виграв перший судовий процес у цьому повіті, попросив Євгенія бути його адвокатом.

Розділ 7

Після переселення в нове помешкання Рафалович довго не бачив Стальського. Одного разу, виходячи пізно з суду, він зустрів його в не зовсім тверезому стані. Він сказав, що його обвинувачує священник в тиранії і жорстокому відношенні до своєї жінки. Євгеній вирішив провести його до себе додому, і там вони побачили сторожа дому — Барана. П'яний Стальський встиг "викликати авантюру" і нагадав сторожеві про те, як він втопив свою дружину. Це страшенно розлютило Барана і в нього стався епілептичний напад.

Розділ 8

Стальський детальніше розповів йому про дружину Барана і згадав мимоволі про свою. Він вважав її своїм найбільшим ворогом "Се людина, котра про одно тільки думає, одного тільки просить у Бога, щоб я вмер, якнайшвидше, хоч би зараз, ось тут на місці! Людина, для котрої моя смерть була би найбільшою радістю, найбільшим щастям! Жити з сею людиною під одним дахом, сидіти при однім столі — се ж пекло, найтяжче, яке тільки дасться думкою здумати. І що ж може тягти чоловіка до такого пекла?". Євгенію стало моторошно при думці про жахливу долю цієї нещасної жінки. Дітей у них не було. "Се найнебезпечніший, найфальшивіший і найбільше егоїстичний ґатунок жіночого звіра. Блондинка в душі холодна, без темпераменту, без огню, сама не гріє, але хоче, щоб її гріти, склонна до меланхолії, котра в домашнім житті смакує так само, як скисле молоко," — розповідав далі Стальський.

Коли Сталоському необхідно було одружитися, він прийшов до "Цьоці Зюзі", яка сватала молодих панів і панночок. Там він знайшов свою майбутню дружину, яка здавалась йому симпатичною.

Розділ 9

Не минуло й тижня, як Стальського почала не влаштовувати дружина. Вона вже задавалась йому занудною, понурою, "холодна, як риба" і тому він почав залицятися до служниці Орісі. Дружина не стерпіла цього і, незважаючи на погрози чоловіка, вигнала її з дому. Стальський розлютився, зчинився страшний скандал і він пообіцяв їй

за це жорстоко помститися. Це була їх остання розмова.

Розділ 10

Далі Стальський робив вигляд, наче його жінки не існує, найняв нову служницю — Фідольку (жінка її теж через деякий час вигнала) і розмовляв лише з нею. Коли до нього говорила жінка, вдавав, що не чує. Щоночі вона ридала від болю і мук, яких він їй завдавав своїм мовчанням, а він любив засинати під її плач.

Згодом він вигадав нову "розвагу": вночі, коли вона міцно спала, він заходив в її кімнату і стягував з неї ковдру. Йому було приємно бачити вираз жаху на її обличчі. Вона дуже боялася, що колись він так задушить її. Єдиний, з ким вона мала змогу спілкуватися — ксьондз.

Євгеній, почувши його розповідь, ледь стримував свій гнів, але не відмовив Стальському, коли той попросив заночувати в нього.

Розділ 11

Канцелярія доктора Рафаловича швидко розвивалася. Через кілька місяців він прославився як найкращий адвокат у повіті. Особливо йому довіряли селяни. Він любив чесність і справедливість, тому не давав нікому марних обіцянок виграти справу, брався за діло лише тоді, коли міг реально допомогти, адже ніколи не прагнув швидкої та дешевої популярності. У своїй справі він виступив новатором, тому що всі документи виходили лише "руською" мовою.

Розділ 12

Одного вечора в канцелярію прийшов власник його квартири — лихвар Вагман. Він запропонував йому співпрацю: Вагман хотів вигнати всіх панів, щоб купити їхні маєтки і землі, а Євгеній допомагав селянам відібрати пасовиська і землі. Вагман сказав, що якщо він віддасть векселі Євгенію, то вони зможуть відібрати маєток у повітового маршалка Брикальського. Рафалович пообіцяв подумати.

Розділ 13

Євгеній зовсім забув про зустріч із "чорною дамою", минуло кілька місяців і він ніразу більше не зустрічав її, як раптом він знову побачив її у вікні. Вона сиділа в паоку на лавці і дивилась у його вікно. Контури її подовгастого лиця здавалися такими знайомими, але він не міг повірити у те, що це справді вона. Він побіг на те місце, щоб остаточно перекоонатися в цьому, але лавка виявилася порожньою. Він був сам не свій, знову його душу потривожили давно пережиті почуття.

Розділ 14

Десять років тому в Львові на академічному балу він зустрів панночку, яка одразу ж дуже йому сподобалась. Він думав про неї, хоча вона навіть і не була "в його густі": "панночка не представляла з себе нічого особливого, що у неї ніс задовгий, уста завеликі, овал лиця не зовсім правильний, одним словом — вона зовсім не красавиця".

Одного дня він зустрів її на вулиці і відразу звернув увагу на її особливу ходу, яку він міг впізнати з тисяч, але так і не дізнався, хто вона. Він почав всюди шукати її, не пропускав жодного балу в усіх розпитував про неї, але ніхто нічого про неї не чув. Тоді він зрозумів, що вона перестала бути для нього предметом естетичного вподобання, а

стала тою, з ким він міг би почувати себе щасливим, вона "могла б бути підвалиною до щасливого подружжя".

Розділ 15

Минув літній семестр. Він виїхав зі Львова в село, а восени повернувся і поселився в маленькому кавалерійському помешканні, де на першому поверсі була школа гри на фортепіано. Там він прожив спокійно місяць, а одного дня на свято залишився вдома. Його потурбувало страшне брязкання на чотирьох фортепіано і він вирішив негайно піти на обід, як раптом серед учениць зі школи він побачив ту саму панночку.

Щоб познайомитися із панночкою Євгеній вирішив ходити на уроки гри на фортепіано в ту школу, хоча він досить непогано грав на інструменті. Він домовився з учителькою і знову побачив її. Вчителька представила панну Регіною Твардовською. Тільки тепер він відчув, як сильно кохає цю дівчину.

Розділ 16

Рафалович намагався вдавати, що він не вміє грати, та все ж часо не сримувався і згадував мелодії давно вивчених п'єс. Учениці з великим задоволенням слухали його неймовірну гру, а найбільше вподобали ніжний, ліричний вальс, під який вони танцювали. Запрошували до танцю й Регіну, але вона була в жалобі за матір'ю.

Коли Євгенію трапилась нагода побути з Регіною на самоті, він зізнався, що ходить в школу заради неї.

Розділ 17

Навчання в школі продовжувалось, тепер Євгеній був впевнений, що Регіна знає про його почуття. Він насолоджувався кожною хвилиною, проведеною разом з нею. Одного дня, коли він вкотре проводив Регіну, вона побачила свою "цьоцю" і дуже перелякалась. Рафалович запросив панночку на бал академіків і вони попрощалися...

Регіна так і не прийшла на той бал. Незабаром Євгеній отримав лист: "Ви трошечка спізналися. Моя сестріниця Регіна Твардовська власне вчора вийшла заміж і сеї ночі виїхала зі своїм мужем на постійний побут на провінцію, то й не могла особисто відібрати вашого писання. При нагоді я перешлю їй його. З поважанням Анеля Армашевська". Йому важко було пережити таку новину, довго не міг із цим змиритися, його душу постійно терзали болючі спогади.

Розділ 18

До Рафаловича прийшли селяни з Буркотина в справі суду з паном маршалком. Він запитав, скільки коштує земля і запропонував їм маєток Брикальського, але селяни не повірили йому і забрали свої документи.

Розділ 19

Розмова з селянами надавго зіпсувала йому настрій. Знову згадував про зустріч із "чорною дамою". Потім вирішив при першій нагоді їхати в Буркотин, щоб в усьому розібратися з селянами.

Розділ 20

Пізно ввечері до Рафаловича завітав Стальський. Євгеній рідко з ним зустрічався і відчував до нього ще сильнішу антипатію. Стальський запросив його до себе, щоб той

допоміг помиритися з жінкою. Євгеній погодився.

Вони зайшли до будинку, відчинилися двері і Євгеній занімів. В дверях стояла його Регіна...

Розділ 21

Цілу ніч Євгенію снилися страшні незрозумілі сни: він стояв над рікою, по якій пливла велика дараба, там було багато панів і панночок, а на одній лавці сиділа молода пара. У молодому він впізнав себе, а панночку так і не зміг розгледіти. Дараба віддалялась, він хотів наздогнати, але побачив у річці утоплену жінку, яку, здається, впізнав.

Це був пригноблений стан його душі після візиту до Стальського.

Розділ 22

Він почав згадувати деталі вчорашнього вечора.

Євгеній стояв, як остовпілий, коли впізнав у тій нещасній, змученій жінці свій ідеал, своє кохання. За десять років її зовнішність майже не змінилася, лише її спокій надавав їй вираз тупості і байдужості. Але він помітив, що це вже була не та Регіна, це була "якась виблідла, невдатна копія його ідеалу", від неї не було того чарівного блиску, що колись його так притягував. Євгеній зрозумів, що Стальський знову розігрував перед нею комедію і навіть не думав миритися.

Розділ 23

У кімнату зайшла Регіна, вбана на честьдесятирічного ювілею у свою стару весільну сукню, яку вона вважала символом її найбільшого нещастя, тому що цю сукню на неї вдягала її "цьоця", яка заклала в неї всіх демонів. Вона сказала, що знала і любила Євгенія ще до шлюбу. А Стальський і далі вдавав із себе блазня і сказав, що не буде заважати їх кохання. Євгеній вибіг з будинку і пішов додому.

Він був вражений змінами, які відбулися з Регіною і навіть почав критикувати її поведінку, а потім отямився і вже обвинувачував себе у тому, що не захистив її, не вберіг. Раптом він почув, як хтось стукав у двері салону. Це був пан маршалок Брикальський.

Розділ 24

Маршалок повідомив, що до нього прийшли селяни і розповіли, що доктор Рафалович хотів відсудити у нього для селян панський маєток з лісом. І він думає, що це їм наказав до нього прийти Євгеній. Але Рафалович відреагував на це спокійно, адже він до цього не причетний. Розчарований Брикальський попрощався з адвокатом і пішов.

Розділ 25

Він ходив по кімнаті і обдумував слова Брикальського і те, що трапилось. У душі в нього все кипіло, він підійшов до вікна і побачив "чорну даму", яка сиділа на лавці у міському саду. Спочатку він відвернувся, але його серце виривалося з грудей і він побіг надвір.

Розділ 26

Він швидко біг на те місце, боявся, що Регіна знову зникне. Але цього разу вона

чекала на нього. Він розповів, як ледве пережив розлуку з нею, як страждав. А вона зізналась, що вийшла заміж за Стальського, тому що її змусила "цьоця", у неї було іншого вибору. Він благав, щоб вона пішла від чоловіка і вони вдвох поїхали жити в інше місто. Він все ще кохав її. Регіна не змогла погодитись, адже вона заміжня, тому не хотіла зраджувати Стальському.

Розділ 27

Доктор Рафалович збирався їхати до отця Зварича, а дорогою назад заїхати в Буркотин. Він попросив Барана замовити фіакр. Відбулася дивна розмова з Бараном, той назвав Євгенія антихристом.

Розділ 28

Того ж дня Баран пішов до Вагмана розповідати про все, що робив Рафалович. Не розповів він лише про свою сповідь у отця місіонаря і він сказав, що Євгеній "антихрист у власній особі, що він незабаром почне збирати народ і печатати всіх своєю печаткою і всі попечатані пропадуть навіки". Від цієї думки Баранові стало страшно і він пішов у шинок, де зустрів Стальського. Той заплатив йому гроші за те, щоб він стежив за Регіною і Рафаловичем.

Розділ 29

Євгеній заїхав в Бабинці на нічліг, де жив отець Зварич, а дорогою обдумував сказане Регіні. Він зрозумів, що то була неправда і він вдячний їй за те, що вона не погодилась. Це була його тимчасова слабкість, якою Регіна не скористалася.

Розділ 30

Він зустрів отця Зварича за селом, коли той повертався з похорону. У селі за один раз вмерли семеро дітей від щеплення від віспи зіпсованою вакциною, я п'ятеро ще страждають. Щеплення робив "фізик" Пшепюрський. Євгеній пообіцяв покарати його.

Розділ 31

Євгеній розмовляв з отцем Зваричем, хоча ві не вмів вести розмови. Ледве закінчивши гімназію, він став парохом у Бабинцях. Він намагався всіляко допомагати селянам і попросив у Вагмана великі гроші, щоб допомогти їм виплатити борги.

Розділ 32

Вранці Євгеній поїхав до Гумніськ, де розглядалася судова справа. По дорозі його бричку зупинили селяни і розпитували у нього чи дійсно буде війна. Виявилось, що ці чутки розпустив адвокат Шнадельський. Він брав у людей гроші за те, що нібито звільнить їх дітей від військової служби. Євгеній пояснив, що їх обдурили.

Розділ 33

Євгеній приїхав до Гумніська — маленьке, брудне містечко, де знаходився суд. Його клієнт зізнався, що винний у цій справі, але Євген сказав, що зробить все можливе. Суддею був пан Страхоцький, якому ніколи не доручали самостійно вести справу.

Розділ 34

Розглядали справу Лейби Хамайдеса проти Ілька Марусяка, якого захищав Рафалович. Попри всі складнощі, йому вдалося з легкістю виграти процес.

Розділ 35

Того ж дня Євгеній поїхав у Буркотин. Після цього процесу він ще раз переконався в тому, що більшість суддів — некомпетентні хабарники. Вони їхали через ліс. Там побачили селянина, який заблукав і підвезли його до села.

Розділ 36

Євгеній впізнав цього чоловіка. Це його колишній клієнт Демко Горішний. Він повідомив, що селяни знайшли іншого адвоката — Шнадельського. Євгеній попередив, що він шахрай.

Розділ 37

Вони приїхали в корчму, де Шнадельський зібрав віче і закликав не довіряти священникам, адвокатам, вірити лише йому. Почувши це, Рафалович розповів усім, що Шнадельський не адвокат, що він дурить їх. Зчинилася бійка і Євгеній покинув корчму.

Розділ 38

Євгеній знову поїхав до Гумніськ, щоб подати в суд на лікаря, який вбив селянських дітей зіпсованою вакциною, а також на пана Шнадельського. Але справі не хотіли надавати розголосу. Він писав про це в газети, але все марно. Рафалович вирішив скликати народне віче.

Розділ 39

Щоб виплатити всі свої борги лихварям, маршалок Брикальський задумав об'єднати дві міські каси: кредитове земське товариство і "хлопську касу", гроші якої він хотів привласнити. Проти цього виступив граф Кшивотульський, його підтримала повітова рада. Свою допомогу Брикальському запропонував Шнадельський.

Розділ 40

Свою допомогу Брикальському запропонував Шнадельський. Він хотів виїхати в Америку, тому йому потрібні були гроші, а маршалок запропонував йому місце касира. Справа була надзвичайною вигідною для нього.

Розділ 41

Кшивотульський не підтримав пропозицію Брикальського тому, що він негативно дивився на різні реформи, особливо на скасування панщини. Одного разу він побив селянина. Цей випадок набув великого розголосу і графу загрожувала в'язниця. Коли про це дізнався маршалок, у нього визрів план і він запросив Кшивотульського на іменини своєї дружини.

Розділ 42

Для того, щоб відсвяткувати іменини пан маршалок позичив у одного з Готтесманів гроші. На кошти, які залишились, він хотів викупити кілька векселів, щоб сплати відсотки боргів, але їх перепродали Вагману. Тому він і вигадав реформу повітових кас. Йому потрібен був час і він домовився з Ванманом, щоб той почекав до Великодня і він сплати всі борги.

Розділ 43

На іменини пані маршалкової з'їхалася мало не вся шляхта з повіту. Було запрошено і президента, що не дуже сподобалось графу Кшивотульському, який

зрозумів, що потрапив у паску. Коли мова зайшла про реформу Брикальського, граф погодився не перешкоджати цьому. За це президент гарантував йому припинення проти нього справи.

Розділ 44

У місті зустрічали Новий рік. Баран сидів у своїй комірці, грівся і слухав п'яні крики на вулиці. Думка про те, що скоро прийде антихрист не давала йому спокою, він пішов на вулицю і бив у балію, ніби попереджав усіх про це. Його зловили, і в нього знову почався епілептичний напад.

Розділ 45

Було вже пізно, але Стальський запросив до себе Шварца і Шнадельського. Регіна вийшла з кімнати і попросила їх, щоб вони шуміли, а Стальський тільки й цього чекав. Стальський облив її обличчя лікером, і вона зі сльозами на очах побігла в свою кімнату. Раптом вони почули крики і гості пішли.

Розділ 46

Шварц і Шнадельський йшли за чорною купою людей, які ловили Барана. Вони побачили будинок Вагмана і надумали його пограбувати. Для цього їм потрібно було домотися з маршалком Брикальським, щоб уникнути правосуддя.

Розділ 47

Витівка Барана налякала людей і всі бачили в цьому якийсь знак, хоча знали, що він божевільний. Вагмана оштрафували за те, що Баран був його сторожем і прийшов до Рафаловича за порадою. Той сказав, щоб він не платив.

Тоді Вагман запитав, чи Євгеній буде купувати маєток Брикальського. Той відмовився, адже це могло зашкодити його репутації і відвернути від нього селян.

Вагман розповів йому про задуми Брикальського стосовно повітових кас. Доктор Рафалович вирішив негайно цьому перешкодити.

Розділ 48

Євгеній пішов шукати священників Зварича та Семеновича, адже скоро мало відбутися віче. Вони відмовились виступити на ньому, тому що були залежними від церкви. Але Рафаловичу погодились допомогти селяни на чолі з Демком, які пообіцяли зібрати багато людей.

Розділ 49

Пан староста отримав повідомлення від Рафаловича, у якому йшлося про те, що він скликає віче. Брикальський був проти цього. Старості це теж не сподобалось, він намагався відмовити від цього Рафаловча, але той був налаштований рішуче.

Розділ 50

До Рафаловича прийшов орендатор приміщення для віча і відмовив йому в оренді. Вагман пообіцяв допомогти і пішов домовлятися з бурмістром. Він переконав його у тому, що віче послабить напруження в повіті.

Розділ 51

Пан староста чекав нового подання від Євгенія про місце проведення віча. До нього прийшов пан Рессельберг і вмовив його дозволити провести віче в заїзді Мотя Парнаса,

але в останній момент все скасувати через аварійний сан будівлі. Ще Рессельберг попросив дозволу скликати своє, єврейське зібрання у передмісті. Пан староста погодився.

Розділ 52

Регіна дізналася від Стальського, що Євгеній буде проводити віче. Вона злякалася. Він почав допитувати Регіну про її стосунки з Євгенієм. Стальський хотів осоромити і збездістити її перед усіма, тому "дозволив" зустрічатися з Євгенієм.

Розділ 53

Регіна ходила по кімнаті і подумки говорила до Євгенія. Вона згадувала своє дитинство: колись вона вірила в легенду про гадюку, яка носила діамантову корону. Одного разу вона вирушила на пошуки тієї корони і заблукала в лісі. Регіна порівнювала свою любов до Євгенія з діамантом. Її серце стискалося від тривожного почуття. Їй захотілось повернути втрачене кохання і вона пішла до нього.

Додому повернувся Стальський, побачив, що її немає пішов її доганяти. Регіну побачив Баран і побіг в шинок розповісти про це Стальському.

Розділ 54

Євгеній готувався до віче, яке відбудеться вже завтра. У двері постукала Регіна. Він здивувався, що вона прийшла в таку пору, вже була ніч. А вона зрозуміла, що кохання згасло і нічого не повернути, але все ж сказала, що прийшла до Євгенія, щоб залишитись з ним. Потім вона побажала Євгенію успіхів і віддала йому в фонд саквояжик з усіма своїми коштовностями, щоб хоч якось допомогти. Хтось сильно застукав у двері і Регіна сховалася в спальні.

Розділ 55

Баран був страшенно неспокійний, він думав, що саме сьогодні в місто прийде антихрист. Він пішов до річки Клекіт, слухав її шум. Йому здавалось, що це його кохана Зося хоче повернутися до нього і він пішов до Вагмана найняти для них помешкання. Вагман намагався йому все пояснити, дав йому лист, щоб він заніс його на пошту.

На вулиці він побачив Регіну і розповів про це Стальському. Той разом зі Шнадельським і ще двома панками пішов до Рафаловича, але не знайшов її там, лише побачив її саквояжик.

Розділ 56

По дорозі на пошту Баран зустрів Шварца і показав йому лист. Шварц забрав у нього лист і сказав, що віднесе сам. Він прочитав лист, дізнався, що у Вагмана є 50 гульденів і вони разом зі Шнадельським пішли його грабувати. Вони задушили Вагмана, зімітували самогубство, забрали гроші і втікли, а Шварц пішов у шинок забезпечувати собі алібі.

Розділ 57

Коли Стальський з панками повернувся додому, Регіна була у всій кімнаті. Він позвав її до себе і почав ганьбити перед товариством, а потім тричі вдарив її і плюнув у лице. Панкам огидно було на це дивитися і вони пішли.

Розділ 58

Стальський і далі знущався над Регіною. Вона стояла і слухала, а потім він заснув. Несподівано Регіна побачила сікач для колення цукру. Вона взяла його в руки і щосили вдарила ним Стальського по голові чотири рази. Він впав мертвим.

На вулиці ревіла хуртовина. Вона почула, як щось тарабанила і пішла на той звук. Це був Баран, вона пішла за ним до Клекоту. Регіна стояла і дивилася у воду, Баран зареготався і зіпхнув її в річку.

До Стальського зайшли Шнадельський і Шварц, побачили його мертвим, забрали коштовності із саквояжика Регіни і пішли.

Розділ 59

У заїзді Мотя готувалися до початку віча, але приїхав пан староста і заборонив його там проводити через аварійний стан будівлі. Бурмістр запросив усіх на єврейське віче і всі вирушили за місто.

Розділ 60

Віче розпочалось за містом, дійшло до ухвалення резолюції і прийшли два поліцейські зі старостою для того, щоб арештувати Євгенія, якого підозрювали у вбивстві Стальського.

Всі розшукували Регіну в надії, що вона все розповість. Шварц набрехав, що бачив, як вона сідала у львівський потяг і з дозволом слідчого поїхав у Львів на її пошуки, а сам разом зі Шнадельським втікли.

Навесні знайшли замерзлого Барана і тіло Регіни. Це допомогло розкрити злочин і з'ясувати, що Стальського вбила Регіна.

Євгенія звільнили і він відразу пішов до старости з повідомленням, що знову буде збирати віче.